

ономастикон медицинской терминологии, построенный на использовании имен собственных, отражает антропологическую сущность человеческого мышления и позволяет по-новому осмыслить некоторые традиционные проблемы терминоведения.

Ключевые слова: медицинская терминология, эпоним, эпонимический термин, мифоним, реалоним.

О. Kharyk, Master Student
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv

Diachronic Aspect of Study of the Eponymic Components in Medical Terminology

The article is devoted to the analysis of the eponymic component in medical terminology as a way of representation of the doctors' strictly specialized erudition and cultural / historical experience of humanity.

Keywords: medical terminology, eponym, eponymic term, mythonym, realonym.

УДК 378.147:811.512.161(075.8)

Б. Хюнерлі, канд. філол. наук
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

РОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ПОСІБНИКІВ ІНСТИТУТУ ІМЕНІ ЮНУСА ЕМРЕ У ВИВЧЕННІ ТУРЕЦЬКОЇ МОВИ

У статті подається детальний опис підручників з турецької мови, розроблених Інститутом імені Юнуса Емре. Наведено короткі відомості про структуру та функції зазначеного Інституту, а також життя і творчий доробок турецького поета Юнуса Емре.

Ключові слова: викладання іноземних мов, турецька мова, Інститут імені Юнуса Емре, Юнус Емре, навчальні посібники.

Тюркські мови посідають п'яте місце за кількістю носіїв серед 6500–7000 мов світу. Тип будови тюркських мов – аглютинативний; вони входять до алтайської групи урало-алтайської мовної сім'ї; приблизно 20 тюркських мов охоплює широку географію і налічує близько 220–250 мільйонів носіїв.

Актуальність дослідження визначається тим, що у порівнянні з іншими тюркськими мовами турецька має найбільшу кількість носіїв (близько 100 мільйонів). Турецька є рідною мовою

тюрків, що проживають на територіях сучасної Туреччини, Балкан, Кіпру, Іраку та Сирії. Значна кількість турецьких емігрантів, що мешкають на території таких країн, як Австрія, Австралія, Німеччина, Нідерланди, Франція, США, Бельгія, Швеція, Велика Британія, Данія, Швейцарія та інші розмовляють турецькою.

Об'єктом нашого дослідження є сучасні методологічні принципи викладання іноземних мов, **предметом** – методика викладання турецької мови для іноземців на базі підручників Інституту імені Юнуса Емре.

Мета дослідження – ознайомити українського педагога з посібниками з турецької мови, які були випущені Інститутом імені Юнуса Емре.

Економічні, політичні та геополітичні особливості разом із історично-культурним багатством Туреччини пробуджують жвавий інтерес як до самої країни, так і до її мови. Помічено, що протягом останніх років стрімкий розвиток кіноіндустрії, мистецтва та музики став причиною збільшення кількості іноземців, які прагнуть вивчати турецьку мову. Відповідно, попит, що виникає, потрібно якось заохочувати; у різних країнах світу з'являється низка пропозицій задля підтримки таких потреб. По-перше, популяризуються різні інтернет-сайти, проте вони, зазвичай, не мають певної навчальної системи, а лише знайомлять іноземного реципієнта із основами граматики іноземної мови. По-друге, значна кількість установ почала проводити заняття з турецької мови. Згідно з даними дослідження 2005 року встановлено, що у 57 країнах офіційно функціонує 223 освітні центри турецької мови [3, с. 1]. На сьогоднішній день кількість таких центрів, відповідно, більша.

Вивчення мови – довготривала та кропітка праця. Тому і постає проблема правильного вивчення та викладання турецької мови, що потребує відповідної освіти та професійних методів викладання. Таким чином, наявність науково-методичних посібників турецької мови є дуже важливим компонентом процесу її викладання. Навчальні посібники Інституту імені Юнуса Емре підготовлені відповідно до вищезгаданих потреб.

Хто такий Юнус Емре?

Юнус Емре – містик, народний поет, новатор анатолійської турецької мови та один із важливих представників школи Ахмета Єсеві в Анатолії. Іншими словами, Юнус Емре – це провідна постать, що відіграла значну роль у становленні турецької мови та літератури. Він, залишивши по собі спадок релігійно-суфійського змісту, та, завдяки своїй кропіткій праці, зробив значний внесок у розвиток літературної турецької мови [2, с. 340]. На жаль, немає точних біографічних відомостей про поета; 1240 рік прийнято вважати роком народження Юнуса Емре, а 1321 – роком смерті (тобто, поет жив з середини XIII століття до першої чверті XIV століття) [1, с. 249]. Точних записів про місце народження поета також не існує, але вважається, що Юнус Емре проживав в районі сучасного міста Ескішехір. Народився та жив у період соціальних і політичних негараздів. Деякі джерела стверджують, що письменник ніде не навчався, інші ж говорять, що він отримав освіту у місті Конья [5, с. 60].

Про життя Юнуса Емре до наших днів дійшло багато легенд; особливо про те, як він багато мандрував та працював прислужником. Також є чимало розбіжностей щодо фактів його смерті. Могили Ахмета Єсеві є в таких, наприклад, містах, як Міхаличчик, Караман, Афйон, Ерзурум, Маніса тощо. Проте вважається, що поет, врешті-решт, повернувся до свого рідного міста (Сарикьой), де і помер [5, с. 60]. Така велика кількість місць поховання, а також те, що навіть після його смерті деякі поети під своїми віршами ставили його ім'я, говорить про те, наскільки сильно народ його любить та шанує.

<http://www.yee.org.tr/turkiye/tr/anasayfa>

Юнус Емре жив у той період, коли Сельджукська держава почала занепадати. Монгольська навала спричинила переселення великих груп тюрків із захоплених територій; монголи винищували автохтонне населення

цих територій. У цей темний період Юнус Емре своєю світлою та чистою турецькою мовою намагався донести та поширити любов, повагу, доброту, віру та мораль серед народу.

Risvlety'n-Nushiyye (або "Книга повчань") – це твір, створений у 1307 році; складається із 562 бейтів [1, с. 250]. Пронизана релігійно-моральними та суфійськими особливостями "Книга повчань" – дидактичний твір, написаний віршованим розміром аруз у формі месневі.

Диван – це збірка віршів Юнуса Емре. Деякі вірші "Дивану" написані розміром хедже, інші – арузом. В основі цих віршів лежить глибока любов до Аллаха, пророка та людей. Юнус Емре замість перської мови, яка в той період була мовою літератури, писав чистою та простою для народу турецькою. Мова Юнуса Емре була зрозумілою для простого люду, тому його твори стали дуже популярними на території Анатолії та на Балканах. Таким чином, Юнус Емре разом із іншими письменниками того періоду заклали основи писемної турецької мови. У своїх творах Юнус Емре використовував багато лексики саме турецького походження, що вживається і сьогодні; його вірші зрозумілі й для сучасного читача [1, с. 249]. Отже, Юнус Емре – письменник, внесок якого в турецьку мову та літературу є незрівнянним.

Інституту імені Юнуса Емре

Мета та цілі заснування Інституту імені мовно-культурного просвітителя Юнуса Емре, вказані на сайті Інституту, такі:

"Фонд Юнуса Емре – це суспільний фонд, який було засновано 05.05.2007 р. згідно з законом № 5653. Цілі фонду спрямовані на ознайомлення з Туреччиною, турецькою мовою, історією, культурою та доробками мистецтва; подача необхідної інформації, пов'язаної з вищезазначеними категоріями та розповсюдження її за межами Туреччини; надання допомоги іноземцям, що прагнуть отримати якісну освіту у сфері турецької мови, культури та мистецтва; а також поглиблення дружніх відносин з різними країнами через посилення та розвиток культурного обміну між ними" [7].

Інститут імені Юнуса Емре бере на себе обов'язки культурної дипломатії за прикладом діяльності Британської Ради (Англія), Інституту імені Гете (Німеччина), Інституту імені Мігеля де Сервантеса (Іспанія), Культурних центрів США, Кореї та Китаю. Серед цілей діяльності Інституту, зокрема, визначається таке:

"... забезпечення та підтримка діяльності науковців та дослідників у сфері турецької мови, культури, мистецтва та музики, а також реалізація розроблених сертифікованих науково-освітніх програм" [12].

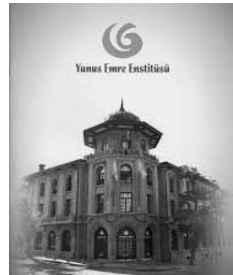
Інститут працює у відповідності з цими цілями та завданнями, використовуючи різні засоби. Зокрема, за кордоном Турецький культурний центр імені Юнуса Емре проводить активну діяльність задля ознайомлення з культурою та способом життя в Туреччині; до центру запрошуються різні науковці для проведення семінарів. Люди, яких запрошують до центру, є високопоставленими особами та відомими діячами сфери культури та мистецтва Туреччини. На базі Інституту активно працює 38 культурних центрів. Крім функції ознайомлення з Туреччиною за кордоном Інститут виконує і низку інших завдань.

Інститут зробив значний внесок у створення різноманітних культурних проєктів: як "100 бібліотек Туреччини", "Відродження традиційних турецьких мистецтв на Балканах", "Реконструкція культурної спадщини на Балканах" і т.д.

Yunus Emre Enstitüsü

Емблема Інституту

Будівля Інституту (Анкара)

<http://www.yee.org.tr/turkiye/tr/anasayfa>

Найбільш важливим напрямком діяльності Інституту є сфера освіти. З метою підвищення рівня освіти в Туреччині відкриваються курси турецької мови, організовуються сертифіковані програми, літні школи турецької мови, семінари, турецька мова викладається як іноземна для підвищення кваліфікації викладачів. Основними засобами виступають книги і навчальні матеріали, розроблені згід-

но з планом Інституту Юнуса Емре. До сфери роботи Інституту також входить розробка та проведення тестів на визначення рівня турецької мови, організація мовних курсів. Наприкінці слід відзначити проєкт "Тюркологія", який має на меті підтримку спеціалістів у галузі тюркології, науковців та студентів, що навчаються на кафедрі тюркології в закордонних університетах. Турецьке агентство зі співробітництва та розвитку (ТІКА), що раніше займалося цією діяльністю, передало свої повноваження Інституту імені Юнуса Емре, засвідчивши це в договорі, підписаному 20 вересня 2011 року. У рамках проєкту було підписано низку угод про співпрацю з 58 університетами в 37 країнах світу. Кількість університетів партнерів зростає і надалі [10].

Навчальні посібники Інституту імені Юнуса Емре

У Центрі турецької мови "TÖMER" при Анкарському університеті викладається турецька мова для іноземців. Окрім мовних курсів "TÖMER", деякі установи організують різноманітні літні табори та навчальні програми з метою вивчення турецької мови. Такі установи та організації працюють відповідно до різних програм та методик викладання [4, с. 73–126]. Навчальні посібники, підготовлені Інститутом імені Юнуса Емре, є цінним доповненням до наявних програм з вивчення турецької мови.

До навчальних посібників, підготовлених відділом освіти Інституту імені Юнуса Емре, входять теоретичні та практичні книги для студентів, методичні розробки для викладачів, книги для читання та диски з аудіозаписами. Посібники написані висококваліфікованими фахівцями. Спочатку вийшли друком теоретичні та практичні підручники, які уклалися протягом 18 місяців. Перший випуск підручників науково-навчального центру Інституту імені Юнуса Емре рівнів А1, А2, В1, В2 та С1 використовуються Центрами турецької культури імені Юнуса Емре, на кафедрах тюркології та на курсах турецької мови "TÖMER". Розробка підручників рівня С2 ще досі триває. Зазначені комплекти підручників укладаються відповідно до Спільних критеріїв мовних вимог Ради Європи. У вересні 2015 року у продажу з'явиться новий випуск підручників із фотографіями відомих акторів. Згодом – методичні розробки для викладачів, книги для читання та диски з аудіо-записами також надійдуть до редакцій [9].

Перший комплект посібників, що наразі вже надрукований, складається з таких рівнів: А1 та А2 – базові знання із лексики та граматики; рівні В1 та В2 розраховані для засвоєння середнього рівня турецької мови; рівень С1 – володіння турецькою мовою вище середнього рівня.

Зовнішній дизайн підручників розроблений дуже вдало та привертає увагу до себе яскравими палітурками. Підручники надруковані у форматі А4 на якісному папері. Використані наочні засоби створюють жвавість та динамічність. Завдяки наочності, на якій акцентується увага, засвоєння матеріалу відбувається краще. Крім того, у текстах використовується різний шрифт. У деяких місцях, щоб підкреслити важливість теми, змінюється не тільки розмір шрифту, але також і його колір. У підручниках для аудиторних занять близько 150 сторінок; у підручниках для домашніх вправ – близько 100.

З точки зору структури, кожний підручник від рівня А1 до рівня С1 складається з восьми розділів або тем. У свою чергу, кожний розділ розподіляється на підтеми. Зміст підручника знайомить користувача із темами розділів та сторінками, які їм відповідають. На початку кожної теми знаходиться короткий опис матеріалу, який вивчатиметься у межах того чи іншого розділу (вправи, граматика, нова лексика). Окрім цього, у заголовку "Підготовка до теми" наводиться список питань, які допоможуть учню підготуватися та зрозуміти, про що йтиме мова та на що потрібно акцентувати увагу. Далі викладається основна частина уроку з текстами на загальну тематику ("Спорт", "Здоровий спосіб життя", "Мистецтво" і т. п.), а також включені тексти про турецьку культуру, літературу, музику і т.п. (наприклад, "Турецька кави", "Традиційне мистецтво Туреччини", "Джахіт Арф", "Айше Кулін", "Фестиваль місцевих страв" і т.п.). Вправи та запитання посібників укомплектовані на основі чотирьох компонентів процесу вивчення будь-якої мови (слухання, читання, письмо та сприйняття на слух). У текстах певного уроку робиться акцент на ту чи іншу граматичну форму. Після ознайомлення з граматичними правилами та прикладами їх застосування в мові наводяться вправи для засвоєння матеріалу (заповнити пропуски, закінчити

речення, виправити помилки у слові чи реченні та ін.). У кінці кожної теми є частина "Оціни себе". У цьому розділі наведено декілька запитань для засвоєння учнями пройдених тем.

Посібники Інституту імені Юнуса Емре

Таким чином, підручники Інституту імені Юнуса Емре містять коротку теоретичну інформацію, а також вправи та тексти на розвиток мовлення, засвоєння граматики, покращення сприйняття на слух, забезпечують ґрунтовне оволодіння матеріалом. Найближчим часом Інститут імені Юнуса Емре планує видати на основі підручників для учнів та студентів комплект навчальних посібників, які стануть керівництвом для викладачів турецької мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Akar A.* Türk Dili Tarihi. – Ankara: Çiğden Yayınları, 2010. – S. 249–250.
2. *Aksan D.* Dilbilim ve Türkçe Yazıları. – İstanbul : Multilingual, 2004. – S. 340.
3. *Dolunay S. K.* Türkiye ve Dnyadaki Türkçe Öğretim Merkezleri ve Türkoloji Bulgümleri Üzerine Bir Değerlendirme. – XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi. – Denizli, 2005. – S. 1–7.
4. *Güzer A., Tabak G., Zoekun A.* Türkzenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Kaynakçası, ТБВАР-XXXII-ГЪЗ, 2012. – S. 73–126.
5. *Gölsevin G., Boz E.* Eski Anadolu Türkçesi. – Ankara: Gazi Kitabevi, 2004.
6. *Ibrahim Atabey, İbrahim Göltekin, Mahir Kalfa, Filiz Mete, Aydan Eryiğit Uğur Kılıç Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Setleri (Ders ve Çalışma Kitapları: A1, A2, B1, B2, C1 Seviyeleri).* – Ankara : Merdiven Reklam Tanıtım.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

7. *Enstitü Başkanlığı.* Siteye girie eekli: <http://www.yee.org.tr/turkiye/tr/kurumsal/enstitu-baskanligi>, erişim tarihi: 22.03.2015.
8. *Sakarya Üniversitesi.* Siteye girie eekli: http://www.tomer.sakarya.edu.tr/yabanci_dil_olarak_turkce_ogretimi_akademik_kaynaklari.htmerieim tarihi: 22.03.2015.
9. Seçmeli ve Zorunlu İkinci Yabancı Dil Dersi Olarak Türkçe. – Siteye girie eekli: <http://www.gençyazilim.net/yetes/>, erişim tarihi: 22.03.2015.
10. Türkoloji Koordinatörlüğü. – Siteye giriş şekli: <http://www.yee.org.tr/turkiye/tr/turkoloji>, erişim tarihi: 22.03.2015.
11. Yunus Emre Enstitüsü. – Siteye girie eekli: <http://www.yee.org.tr/turkiye/tr/anasayfa>, erişim tarihi: 22.03.2015.
12. Yunus Emre Vakfı. – Siteye giriş şekli: <http://www.yee.org.tr/turkiye/tr/kurumsal/vakif-yonetimi>, erişim tarihi: 22.03.2015.

Стаття надійшла до редакції 27.04.15

Б. Хюнерли, канд. филол. наук
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко, г. Киев

Роль учебных пособий Института имени Юнуса Эмре в изучении турецкого языка

В статье подается подробное описание набора учебников по турецкому языку, разработанных Институтом имени Юнуса Эмре. Приведены краткие сведения о структуре и функциях Института, жизни и творчестве турецкого поэта Юнуса Эмре.

Ключевые слова: преподавание иностранных языков, турецкий язык, Институт имени Юнуса Эмре, Юнус Эмре, учебные пособия.

B. Hunerli, PhD in Philol.
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv

The role of the tutorials of Yunus Emre Intitute in the learning of the Turkish Language

The article deals with a detailed description of the set of textbooks of the Turkish language, developed by the Institute named after Yunus Emre. Also, the structure and functions of the Institute are explained; life and creative heritage of the Turkish poet Yunus Emre is mentioned.

Keywords: *teaching foreign languages, Turkish, Yunus Emre Institute, Yunus Emre, tutorials.*

УДК 821.14'06Kap (045)

В. М. Челпан, асп.
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТВОРЧОСТІ МІТІ КАРАГАЦІСА

У статті розглянуто, у лінгвістичному плані текстотворчі функції культурно-мовних компонентів, що активують функцію лінгвокультурного впливу ідіомовного доробку одного з провідних новаторів так званого "покоління тридцятих" у модерній грецькій літературі Міті Карагациса, особливості метафорично-образної організації текстового загалу, яка розбудовується навколо етнологічно вагомих змістових компонентів, в тому числі регіонального плану; розгалужене використання територіальної і соціальної діалектної лексики, граматичних утворень і фразеологічних одиниць; вписування у текстову тканину етнографізмів, які взаємодіють із нейтральною лексикою, котра за їх допомогою набуває рис національної; поширене використання архаїчної та катаревусної лексики і конструкцій.

Ключові слова: *культурно-мовний компонент, текстотворчі функції, лінгвокультурний вплив, ідіомовний доробок.*

У мовознавчих розвідках останніх років дедалі більше уваги приділяється художньому тексту як сукупності мовних засобів, за допомогою яких митці слова активують одну з найважливіших функцій для художнього стилю – функцію впливу [Липгарт 2013, 47].

Так само, як для визначення певного функціонального стилю необхідно окреслити не тільки відповідну поняттєву сферу, але